

בקשת המתחננים אליו.

ובזה יש לזכר גם לשון הכתוב בפרשתן (ד, ו-ז)
ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים
אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון
הגוי הגדול הזה כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו
בה' אלהינו בכל קראנו אליו. ודקדק בחידושי מהרי"ד
מבעולא זלה"ה, שהתחיל לספר במעלת התורה וחוקיה,
וקיים במעלת התפילה והקריאה לאלקים.

אך לפי המבואר אתי שפיר, דאחי קרא לאשמעינן שלא
היינו יודעים שיש לקרוא לצורא עולם ולהתפלל לפניו, אלא
על ידי שקבלנו את התורה, ולמדנו ממנה שכן ראונו
יתברך, ושהוא שומע ומקבל תפילות ישראל, וממלא
משאלותם.

ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. נראה לזכר
בהקדם מה שכתב בחובות הלבבות (שער השני פרק ג,
השניון הראשון)², כי כשאדם מתבונן בתחילת ההווה ובעולם,
ואיך ילא מההעדר אל המציאות, והפך מאין ליש, וכל זאת
מצלי שהספיק עוד לעשות שום מעשה טוב, אלא אך ורק
מחמת שהצורא התחסד עליו צרחמיו המרוצים, ממילא הוא
מבין עד כמה הוא חייב להימשך אחר עבודת הצורא
ולקיים מצוותיו, עכ"ד.

וזוהו שאמר הכתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם. פירוש,
אם אתם רוצים לעמוד על החובה להידבק בה' אלקיכם
ולקיים מצוותיו, אזי חיים כלכם היום - עליכם להתבונן
איך צאתם לכלל חיים ולהיות צגדר מציאות בעולם, וממילא
תבינו עד כמה אתם חייבים להימשך אחר עבודתו.

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמור. וכתב ציודעי צינה (פרשת
ויחי, ד"ה כל אלה), כי תיבת ואתחנן קרי זה ואת חנן, ומרמז
על אותיות התורה מא' עד ת'. ועיין שם מה שפירש צוה
לפי דרכו בקודש.

ונראה לזכר עוד בהקדם המבואר בחובות הלבבות (שער
עבודת האלקים, פרק א')³, שיש שני חלקים בעבודת השם, האחד
הוא מכח השכל הנטוע בלב, והשני הוא מכח ציווי התורה.
ומבאר (שם, פרק ג)⁴, דאף שהעבודה הצאה מכח השכל היא
במדרגה עליונה יותר, מכל מקום צריך לעבדו יתברך גם
בעבודה הצאה מכח התורה, ואחד מהטעמים לזה הוא, כי
מאד השכל לא היינו יודעים שיש להתפלל לפניו יתברך,
והוא תורה לזוהי על זה.

ופירוש בטוב הלבנון, כי השכל אין מבין תועלת התפילה,
שהרי האל יתברך לא ישתנה ולא יתפעל מחמת תפילת
האדם. כי אם הוא אינו כדאי על הטוב מאד מעשיו, איך
יפתהו צמה שאומר לפניו תן לי משאלותי. ואם הוא כדאי
מאד מעשיו, ודאי שהאל לא יעוות משפטו, ולא יתן מוט
לצדיק. אך מאד התורה אנו רואים שהאצות והנציצים נעים
בתפילתם, ואנחנו נטווינו עליה, אלא ששכלנו קצר מהשיג
ענינה, כמו שאין השכל משיג שאר החוקים שזאתה התורה,
עכ"ד.

ולפי זה מובן שפיר מדוע בתיבת ואתחנן - שהיא אחד
מעשרה לשונות שנקראת תפלה וכמו שפירש רש"י, נרמזו
אותיות התורה. כי אם יאמר אדם, מה לי להתחנן ולבקש
מלפני צורא עולם, והא השכל אינו מבין התועלת צוה.
אנו אומרים לו, הסתכל בתורה וראה שרצונו יתברך שנתפלל
ונבקש מלפניו, והוא צרחמיו שומע תפלת כל פה, וממלא

היותו, ויציאתו מלא מציאות אל מציאות, והעקתו מאין ליש, ללא
יתרון שקדם לו, אך חסד אלהים וטובו ונדיבותו, ויראה בשכלו, כי
הוא חשוב בענינו ונישא במדרגתו ומעולה במתכונתו מן הבהמה
והצומח והמוצק, יתחייב להודות לבוראו יתברך. וימשל בזה משל
קרוב, יעלה במחשבתו, אילו בעת ינקותו השליכתו אמו במסילה,
ועבר אדם אחד וראה אותו, וחמל עליו, ואסף אותו אל ביתו, ונטפל
בגדולו, עד אשר גדל והשכיל, היאך היה חייב לרוץ לרצונו, וכל אשר
יצוהו בו ויזהירהו ממנו, וכמה הוא חייב לו מן החובות. וכפי חגנת
הבורא עליו והספקתו בכל עניניו, צריך שיחיה המושכו אחר עבודתו
וקבולו מצותו, עכ"ד.

(א) וזה לשונו: החזקה על שני ענינים, אחד מהם תקוע בשכל,
נמוע בהכרת האדם, נוצר עליו בשורש בריאתו ותולדתו, והשני קנוי
בדרך השמע, והיא התורה אשר יגיענה הנביא אל בני אדם להורותם
דרך העבודה, אשר הם חייבים בה לבורא יתברך, עכ"ד.

(ב) וזה לשונו: והשני, כי הערת השכל איננה גודרת חיובי
מעשי עבודת האלהים מתפלה וצום וצדקה ומעשר וגמילות חסדים,
ואין אדם מגיע בה לידיעת גבולי העונשין, אשר יתחייב בהם המקצר
בעבודה, והוצרך למעמד וגבול בכל זה בדרך התורה והוראת
הנבואה, כדי שיסודר לנו הענין המכוון ממנו בהתקבצם, עכ"ד.

(ג) וזה לשונו: כשיסתכל האדם בענין עצמו, ויחשוב בתחלת